

Els Morterets de Rajadell

L'any 2002 es va incorporar al grup de Bastoners de Rajadell una nova secció: la dels trabucaires, amb el nom de Morterets. Tot i la seva incorporació recent, els trabucaires sempre havien estat molt vinculats al folklore local del poble de Rajadell i actuaven sobretot per Pasqua (despertaven el veïnat i acompanyaven els caramellaires) i en les processons de Sant Isidre (patró dels pagesos) i de Corpus. Eren nombrosos.

Els programes de la Festa Major de Rajadell del 1904-1905 ja anunciaven actuacions dels Morterets. L'origen del nom el trobem en les armes que portaven els trabucaires antigament, molt similars a un trabuc i anomenades morterets.

L'any 1947, els trabucaires de Rajadell van patir un greu accident quan manipulaven la pólvora, a Can Monfort, i a causa d'aquest fet es va deixar de trabucar, fins que es van refundar a principis d'aquest segle al si dels bastoners.

Recentment, els 16 membres dels Morterets han recuperat la tradició tot reprenent el costum de galejar per les festes del poble. Sant Sebastià és el patró dels trabucaires. Per Pasqua, els Morterets acompanyen també les caramelles, en el seu recorregut pels diversos barris del terme. És una altra tradició ben viva a Rajadell, amb més de 80 caramellaires. La celebració coincideix amb la Mostra de Productes de la Terra que s'organitza cada any en les mateixes dates.

FESTA DE SANT SEBASTIÀ

Rajadell 2003

Galejadors de Rajadell –Els Morterets–

Rajadell pot presumir d'haver tingut sempre associacions o col·lectius que han marcat empremtes d'art, de cultura, de religiositat, d'esbargiment i d'esport en cada una de les festes populars que, com una sardana, encerclen i lliguen tot l'any.

Un dels grups que més es feia notar per la seva presència sorollosa eren precisament el dels galejadors, anomenats els "Morters" que amb les seves descàrregues d'armes de foc posaven, amb salves eixordadores, l'alegria en les festes assenyalades.

Hi ha proves gràfiques de la seva existència, que daten de l'any 1904 (vegi's reproducció del programa adjunt). En el programa de la Festa Major de Sant Iscle i Santa Victòria d'aquell any, hi consta que el mateix dia dels Patrons, 17 de novembre, "al despertar l'aurora saludaran el veïnat, recorrent els principals carrers els Bastoners, al mateix temps es dispararan una gran munió de Morterets". (Morters, etimològicament, segons el Diccionari de la Llengua Catalana, vol dir "Peça petita d'artilleria usada per a fer salves"). D'aquí ve que els galejadors de Rajadell fossin coneguts amb el nom de Morterets.

En converses tingudes amb el Sr. Iscle Font i amb el Sr. Indaleci Centellas, he pogut recollir fets sobre el tema perquè –com diu l'Isle– cal que no perdem la memòria històrica del poble.

Els galejadors actuaven sobretot el dia de Pasqua i despertaven el veïnat acompanyant els caramellaires, també en les processons de Sant Isidre, patró dels pagesos, i en la del Corpus.

D'aquestes tres festes, en la que realment prenen més part era la de Pasqua de Resurrecció, com deïem, acompanyant els caramellaires... (veure foto 1).

L'Indaleci Centellas intentava recordar, sense la pretensió de ser exhaustiu, el recorregut dels caramellaires. Ell ens apuntava:

"Després de l'Al·leluia del dissabte sant, més o menys cap a les 8 del matí, sortien caramellaires i galejadors cap a les Sensades de dalt i de baix: el Dalmau, ca l'Esquerrà, cal Sebastià, el Regaret, Caseta del Puig, i el Puig, i després a dinar a la Sala. A la tarda, cap a l'hora del sol ponent, al Pla de Cirera, al Racó, Valldòria i a sopar a la Sala.

Durant la nit del Dissabte Sant al diumenge de Pasqua recorrien el Peric, les Casetes, Comallonga i d'aquí cap al poble baixant pel camí del Daurell. Era, en aquest tram de camí on els Morterets es feien sentir més. Des de mitja muntanya

fins a sota la Sala hi havia, ben repartit, diversos galejadors que anaven disparant compassadament mentre passaven els caramellaires cap a l'església, o arribaven a punta de sol per assistir a la Missa matinal. Mai no es començava la celebració que no hi haguessin arribat.

A la sortida de la missa de Pasqua feien el poble i els Molins i solien acabar cap al migdia. Aleshores, a dinar i a donar mir per refer les forces, ja que la nit abans no havien dormit gens". Fins aquí el records de l'Indaleci Centellas. Intentar recordar els noms dels galejadors (segurament oblidant-ne alguns) s'ha trobat aquests:

Delfí i Ton Morros,
que eren germans i vivien al Cortès
Dos masovers de can Morros
Quico Comallonga
Eliseu Santamaria
Un mossò del Puig
Francesc Puig (Titot)
Isle Font
Moisés Puig
Trilla de les Casetes
Francesc Roca de la Masia
Josep Serra
Joan Serra
Cristòfol Serra
Josep Selga
Josep Perramon (Fabriqueta)
Isidre i Francesc de Cal Titus
Leandre Maginet
Pau de cal Pau de Valldòria
Salvador Calvet
Fortuny Calvet
Isidre Soler

Les galejades es van anar perpetuant en el temps fins que un contratemps fortu va paralitzar aquesta activitat al nostre poble. Els protagonistes del cas van ser els dos últims components de la llista.

Monument als trabucaires Rajadell

Valentí Calvet i l'Avel·lí Clarena, trabucaires de Rajadell, ens expliquen que la idea de fer un **Monument als Trabucaires de Rajadell** els va sortir perquè volien retre un homenatge als trabucaires, però més que als actuals, que també, als antics galejadors **Els Morterets de Rajadell**, galejadors desconeguts per la gran majoria de colles Trabucaires.

Tots els de la colla dels Morterets de Rajadell van aportar idees, tots tenien clar que havia de ser un trabucaire, el més idèntic a ells, els Morterets, i començaren a mirar i buscar fotografies dels trabucaires de Rajadell i triaren una foto d'un trabucaire que és la imatge real de com galegen a Rajadell i els trabucaires de la Catalunya Vella.

Un cop van tenir la idea de què volien, no sabien com fer-la efectiva, fins que el gendre de l'Avel·lí va ensenyà la foto al seu centre de treball, els **Tallers Oliva Torres de Manresa**, i de seguida van veure viable fer el trabucaire en planxa si als trabucaires els hi semblava bé. Sols feia falta que diguessin l'alçada que volien i ells es comprometien a fer el dibuix amb les mides proporcionals.

Tots estigueren d'acord, i tallers Oliva Torres es va posar en marxa per crear el trabucaire, triant dues planxes oxidades de corten, sobreposades i soldades, tallades amb làser. La figura aniria posada sobre una pedra grossa adient que havien de portar al lloc destinat els trabucaires.

Finalment, el monument als Trabucaires de Rajadell fou inaugurat per la XXIV Trobada Nacional de Trabucaires, el 17 de setembre de 2006, segons indica una placa clavada a la peanya. Aquesta placa, de metall brillant, té la forma del terme municipal de Rajadell, amb indicació dels principals nuclis.

Des de llavors el Trabucaire Morteret, tot orgullós dona fe i presumeix de la tradició arrelada de tot un poble!

Ubicació:

Comarca: Bages

Lloc/Adreça: Barri del Molins. Carrer de les Escoles Velles

Emplaçament:

Al carrer de les Escoles Velles, prop de la Cooperativa Agrícola de Rajadell.

Alçada nivell del mar: 330

Coordenades:

Latitud:

41.73013

Longitud:

1.70838

UTM Est (X):

392579

UTM Nord (Y):

4620620

Classificació:

Àmbit: Patrimoni moble

Tipologia

Element urbà

Estil / època: Contemporani

Segle: XXI

Any: 2006

Estat de conservació: Bo

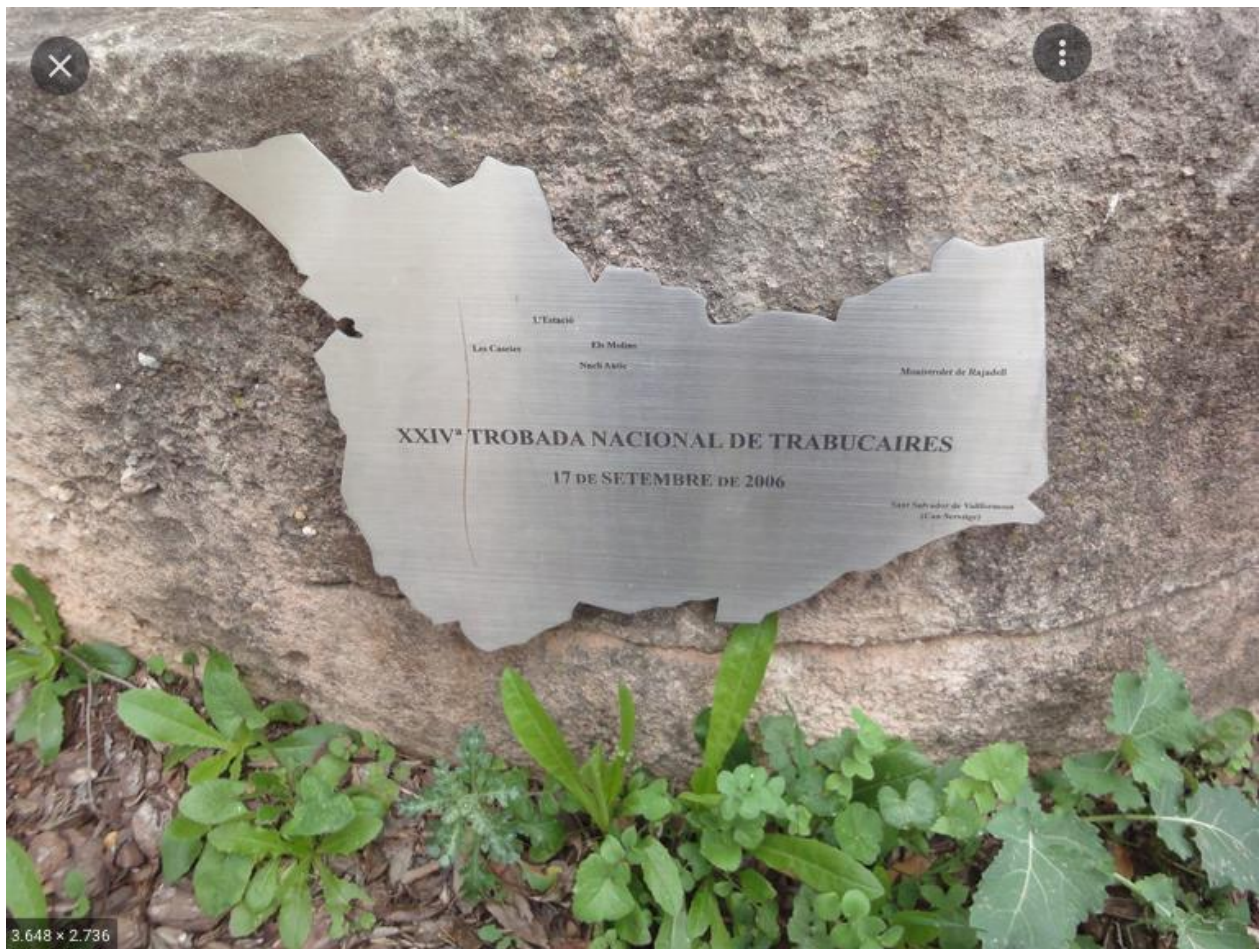
Protecció: Inexistent

Accés: Fàcil

Ús actual: Ornamental

Titularitat: Pública

Titular: Ajuntament de Rajadell

Cercat pel Sendu d'El Tro Gros de Súrria (any 2020)